

Καλλιόπολις τουρκιστί Γκελέμ-μολού, πόλις ἑλληνική τῆς
Ανατολ. Θράκης ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου ἄκρας τοῦ πρὸς τὴν Προποντιδα
στομαίου τοῦ Ἑλλησπόντου. Ὡς ἐκ τῆς ἐπικαίρου θέσεώς της
ἐπὶ τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς βυζαντινῆς
αὐτοκρατορίας καὶ βραδύτερον ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐξελεχθῆ
εἰς ἀξιόλογον σταθμὸν ἐμπορίου καὶ εἰς κέντρον πολεμικῶν
ἐπιχειρήσεων. Ἡ σημασία της ὡς ἐμπορικοῦ κέντρου μετὰ τὴν
ἀνταλλαγὴν τῶν Ἑλληνοτουρκικῶν πληθυσμῶν ἐξέλιπε κατὰ τὴν
μαρτυρίαν καὶ αὐτῶν τῶν Τούρκων (Τουρκ. Γεωγρ. *Faik Sabri*
1929 σελ. 358) Περιβαλλομένη ἀπὸ πλουσίας ἐκτάσεις πυκνοκατ-
νημένες ἀπὸ Ἕλληνας μέχρι τοῦ 1912, ὅπου εὐσεκιμοῦ οἱ παντὸς
εἶδους δημητριακοὶ καρποί, ὁ βόσκος, τὸ αἶνον καὶ ἡ ἄμπελος
καὶ ὅπου ἀκμάζει ἡ κτηνοτροφία ἡ Κ. ἦτο τὸ ἐκτίθειον ὄχι μόνον
τῶν χωρίων τῆς Θρακικῆς χερσονήσου, ἀλλὰ καὶ τῆς περιο-
χῆς τῶν μεσογειοτέρων κοπεύσεων, ὡς τὰ Μάλγαρα ἢ Κεσσάνη κ.λ.
ἦτο δὲ καὶ ἡ μετέληθῆς τῆς ἀφθονοῦ ἀλιείας καὶ τῶν πλουσι-
ων προϊόντων τῆς ἀπέναντι αὐτῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς, προϊόντων
ἅτινα μετακομίζοντο ἐκεῖθεν εἰς τοὺς τόπους καταναλώσεως διὰ
τῶν μεγάλων πλοίων τὰ ὅποια προσήγγιζον εἰς τὴν Κ. ἀνερχόμε-
να ἢ κατερχόμενα τὴν Προποντιδα ὡς πόλις ἡ Κ. εἶνε ὅπως καὶ
αἱ ἄλλαι ἐπαρχικαὶ πόλεις τῆς ἀν. Θράκης. εἶνε ἔδρα διοικήσεως
(μουτεσαριφλίκῃ) μὲ πληθυσμὸν ἀνω τῶν 100 χιλ. κατοίκων. οἱ κα-
τοικοὶ αὐτῆς ἀνερχόμενοι πρὸ τοῦ 1912 εἰς 15 χιλ. περίπου ἐκ
τῶν ὁποίων περὶ τὸς πέντε χιλ. Ἕλληνας οἱ δὲ ἐπίλοιποι, τουρκο-
ἀρμένιοι, ἔβραῖοι καὶ ὀλίγοι ξένοι ἐμειώθησαν λόγῳ τῶν πολε-
μικῶν ἐπιχειρήσεων ἐν Θράκη καταπληκτικῶς. Κατὰ τὴν ἑλλην.

2

ἀπογραφὴν τοῦ 1920 εἰς τὴν Κ. εὗρισκοντο 7.842 μόνον . Ἡ Κ. οὐτε κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους οὐτε κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν ὑπέστη ζενικὰς ζηρίας . Οἱ Βούλγαροι εἰς τὰ 1913 εἶχαν σταματήσει πρὸ τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ Πλαγιάριου (Βουλαΐρ) περὶ τὰ 15 χιλιομ. βορρῶς . Καὶ εἰ συμμαχικὰ τῶν ἀγγλο-γάλλων πολέμικαί ἐπιχειρήσεις εἰς τὰ στενὰ τῆς Ἑλλης πολὺ ὀλίγον τοὺς ἠνώχλησαν . Ἡρημάθη ὅμως κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, ὅστις εἶχεν συγκεντρωθῆ ἑκεῖ καὶ ἰδίως ὅταν οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατὰ τὸ 1915 ὑπεχρεώθησαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὰς κατοικίας των καὶ νὰ μετοικήσουν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ Θράκην ."

Διοικ. ἡ Κ. ὑπάγεται εἰς τὸν νομόν (Βαλκίετι) Ἀδριανουπόλεως μετὰ τῆς ὁποίας συνδέεται εἰς ἀραξίτης ὁδοῦ διὰ Κεσσόνης καὶ Μακρῆς-Γεφύρας (Ὁδὸν-μικροῦ) . Ἡ ὁδὸς αὕτη καταλήγει ἐπισκευασθεῖσα ἐχρησίμευσεν ὡς μοναδική ἀρτηρία συγκοινωνίας τοῦ εἰς τὰ Δαρδανέλλια μετοικούντος τουρκ. στρατοῦ καὶ τῆς Κων/πόλεως, ὅταν τὰ ἀγγλικὰ ὑπερῶσια ἐκυριάρχουν εἰς τὴν προποντίδα .

(1916-1918) ^{ἔχει} ἔχει δὲ ὑπ' αὐτὴν τὰς ὑποδιοικήσεις Μαδύτου, Κεσσόνης Μυριοφύτου καὶ Περιστάσεως . *ἄνευ ἢ ἢ ἰσχυροῦ ἢ ἰσχυρῶς*

ἰσχυρῶς Ἐκκλησιαστικῶς ἡ Κ. μέχρι τοῦ 1901 ἀποτελεῖ ἐπισκοπὴν ὑπὸ τῶν μητροπολίτην Ἡρακλείας . Ἐκτοτε ἀνεδείχθη εἰς μητροπολιν ἔχουσα ὑπ' αὐτὴν ἑνδεκά χωριά καὶ κωμοπόλεις . (Μαδύτον, Πλαγιάρι, Κριθιδόν, Νεοχώριον, Ταΐφουριον, Παργάσιον, Καρκαλή, Γαλατῶν, Βαΐριον καὶ Ἀγγελοχώριον) . Ὁ μητροπολίτης αὐτῆς προσηγορευέτο Καλλιπόλεως καὶ Μαδύτου, ἦτο ὀρθόδοξος τῆς τάξεως καὶ ἔφερε τὸν τίτλον τοῦ ὑπερτίμου . Ἐκτὸς τοῦ μητρο. ναοῦ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου ὑπῆρχον καὶ τρεῖς ἄλλοι . Ὁ τοῦ Ἀγ. Νικολάου, τοῦ Ἀγ. Δημητρίου, καὶ τῆς Κοιμ. τῆς Θεοτόκου . Οἱ ἀρμένιοι εἶχον μίαν ἐκκλησίαν . Οἱ ἔβραιοι δύο συναγωγὰς καὶ οἱ τοῦρκοι 11 τεμένη μεταξύ αὐτῶν τῶν ὀπίσμων καὶ τὸ Ἑσπῆ-τζαρί ὅπερ λέγεται, ὅτι ἦτο

3

Άλλοτε έκκλησία μετατραπήσα είν τέρμενος .Οί Έλληνες είνον
πλήρη άστικήν σχολήν, δύο δημοτικά σχολεία καί έν παρθεναγω-
γετον.Οί τουρκοί είνον κυβερνητικόν γυμνάσιον οί δέ έβρατοί
καί άρμένιοι τά κοινοτικά σχολεία των.

Ίστορ. 'Η Καλ.είνε ή πρώτη εύρωπαϊκή πόλις ή όποία πε-
ριήλασε είν τάς χείρας των Τουρκων έπί του σουλτανου άρχόν(1357)
'Εξ'αύτης άρμόμενοι οί Τουρκοί έκυβέρυσαν την'Αδριανούπολιν την
όποίαν κατέστησαν καί πρωτεύουσαν του κράτους των.'Η στρατι-
γική θέσις τ'ς Κ.δέν έμειώθη καί μετά την έξέλιξιν τ'ης πολεμι-
κής τέχνης.Κατά τους τελευταίους χρόνους έχρησίμευσεν ός πολε-
μική βόσις διά την άρμυνην του Πλαγιαρίου έναντίον των Βουλγά-
ρων(1912-13) καί διά την άρμυνην του Έλλησπόντου έναντίον των
άγγλο-γάλλων (1915-1916) πάντοτε έπιτυχώς.Είν τό 1854 ή Κ.είν-
χε χρησιμοποιηθ' υπό των άγγλο-γάλλων οί όποιοί έβοήθουν τότε
την Τουρκίαν έναντίον τ'ης Ρωσσίας.Είν τό 1920 ή Κ.μεθ'όλοκλη-
ρου τ'ης Θρακικής Κερσονήσου διά τ'ης συνθήκης των Σεβρών είνε
παραχωρηθ' είν την 'Ελλάδα καί άνυψώθη έπ'αύτης ή έλλ.σημαία
μολονότι έξηκολούθει νά διακατέχεται στρατιωτικώς υπό των Γάλ-
λων.'Αλλά μετά την τραγικήν καταστροφήν του 1922 οί Έλληνες
κώτοικοί τ'ης Κ. έγκατέλειψαν κατά Νοέμβριον την πατρίδα των
καί κατέφυγον είν την Ελλάδα.Οί περισσότεροι έξ'αυτών διεσκορ-
πίσθησαν ,τινες συνκρίσθησαν παρ' την Θεσσαλονίκην είν τον ά-
γροτικόν συνοικισμόν Η.Καλλιπόλις άλλοι είν τον όμιώνυμον συ-
νοικισμόν είν την περιοχήν των Γιαννιτσών καί άλλοι είν την
Η.Καλλιπόλιν τ'ης Περαϊκής Κερσονήσου.

688

Βιβλιογραφία. Αθ.Ήγηλάντης." Τά μετά την άλωσιν" .Πασπάτη
"Τό έμπόριον των Γενουσιών" - Ματθ.Παρανίκα." Περ' Θρ.Κερσο-
νήσου Ελλ.φιλ.Σύλλ. 1865 σελ. 231" - Μούρη βίβλος Πατριαρχείου-
Γεραγ' "Άναμνήσεις εκ Θράκης" Α. Antoniadis "le developpement econo-

nomique de la Thrace." "Ψάλλη" ή Θράκη" .-Α.Βασιλοπούλου " ή Άν.Θράκη.